

BJERKREIM KOMMUNE
Postboks 17
4384 VIKESÅ

Deres ref.: 25/311
Vår ref.: 25/11125-2
Saksbehandler: Ingri Menne Sjoner
Dato: 02.09.2025

Lovfortolkning - oppholdsprinsippet og omsorgsstønad, helse- og omsorgstjenesteloven § 3-6

Helsedirektoratet viser til henvendelse fra Bjerkreim kommune av 11. april 2025, som gjelder omsorgsstønad og oppholdsprinsippet. Det er spørsmål om hvilken kommune som skal tilby omsorgsstønad etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-6 nummer 3, når pårørende bor i en annen kommune enn omsorgsmottakeren. Vi beklager lang saksbehandlingstid.

Vi gjør innledningsvis oppmerksom på at Helsedirektoratets ansvar er å fortolke helse- og omsorgslovgivningen. Vi har derfor ikke myndighet til å ta stilling til konkrete saker. I det følgende gjør vi derfor rede for regelverket på generelt grunnlag.

Helsedirektoratets vurdering

Utgangspunktet er at kommunen skal sørge for nødvendige helse- og omsorgstjenester til personer som oppholder seg i kommunen, jf. helse- og omsorgstjenesteloven (hol.) § 3-1. En del av dette ansvaret er å tilby nødvendig pårørendestøtte i form av blant annet omsorgsstønad til personer med særlig tyngende omsorgsarbeid, jf. hol. § 3-6.

Omsorgsstønad er en økonomisk ytelse til pårørende, som kommunen kan gi i stedet for eller i tillegg til helse- og omsorgstjenester til den enkelte pasienten eller brukeren. Dersom omsorgsstønad til pårørende er aktuelt, skal kommunen gjøre en skjønnsmessig helhetsvurdering. En sentral del av denne vurderingen er om pårørende dekker et hjelpebehov hos den enkelte, som ellers hadde gitt vedkommende rett til helse- og omsorgstjenester fra kommunen, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1. Omsorgsstønad skal derfor sees i sammenheng med andre tjenester fra kommunen.

Pårørende har ingen rett til nødvendig pårørendestøtte fra kommunen, men kan kreve at kommunen treffer vedtak om at det skal iverksettes tiltak for å lette omsorgsbyrden, jf. pbrl. § 2-8. Et av formålene med kommunens ansvar etter hol. § 3-6, er at pårørende gis klarhet i og veiledning om hvilke tjenester et slikt vedtak kan omfatte. Videre har bestemmelsen til formål å synliggjøre og støtte pårørende i deres omsorgsarbeid.

Det samme kommer frem av det tidligere Sosial- og helsedepartementets rundskriv I-42/98, hvor det fremheves at ytelsen skal legges til rette for omsorgsarbeid for pårørende, der det regnes som det beste for den enkelte.

Helsedirektoratet

Avdeling for helserett

Ingri Menne Sjoner

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4 • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Hensikten med kommunens tilbud om omsorgsstønad er blant annet å støtte pårørendes ønske om å påta seg særlig tyngende omsorgsarbeid. Kommunens ansvar etter hol. § 3-6 innebærer derfor at kommunen har et selvstendig ansvar overfor pårørende. På bakgrunn av dette fremheves det i Prop 49. L (2016-2017) at pårørendes rettsstilling ikke utelukkende skal utledes av kommunens plikter overfor pasienten eller brukeren (her omsorgsmottakeren). Pårørendes ønsker og behov er derfor et sentralt moment i kommunens vurdering ved tildeling av tjenester og vil bidra til et forsvarlig tjenestetilbud til pasienten og brukeren.

Som nevnt innledningsvis er oppholdsprinsippet utgangspunktet for kommunens ansvar etter helse- og omsorgstjenesteloven. Dette gjelder også for kommunens ansvar overfor pårørende etter hol. § 3-6. Kommunens ansvar for å tilby nødvendig pårørendestøtte vil derfor som hovedregel være basert på at pårørende og omsorgsmottaker oppholder seg i samme kommune. Dette kommer blant annet frem av hvordan omsorgsstønad og andre former for pårørendestøtte er beskrevet i ulike fremstillinger, se for eksempel kapittel 6 i Prop 49. L (2016-2017).

For de tilfeller hvor pårørende og omsorgsmottaker ikke oppholder seg i samme kommune, tilsier reelle hensyn etter vår vurdering at det er omsorgsmottakerens oppholdskommune som er ansvarlig etter hol. § 3-1 og § 3-6. Det er naturlig å tolke oppholdsprinsippet i lys av formålet med nødvendig pårørendestøtte, som etter vårt syn også indikerer at det er omsorgsmottakerens oppholdskommune som ligger til grunn. Dette fremhever også sammenhengen i regelverket.

Se også [Helsedirektoratets veileder for saksbehandling av tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven §§ 3-2 første ledd nummer 6, 3-6 og 3-8](#), for nærmere omtale av omsorgsstønad og andre former for nødvendig pårørendestøtte.

Vennlig hilsen

Wenche Dahl Elde e.f.
avdelingsdirektør

Ingri Menne Sjoner
rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk